

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Odbor lidských práv a transformační politiky
Loretánské nám. 5, 118 00 Praha 1
tel.: +420 224 182 311, fax: +420 224 183 045
www.mzv.cz

Koncepce podpory lidských práv a transformační spolupráce

Září 2015

Obsah

A. Východiska a principy	3
B. Obecné cíle	4
C. Priority	4
Tematické priority	4
Teritoriální priority.....	11
Vnitrostátní priority	11
D. Nástroje	12
Mnohostranné nástroje	12
Bilaterální nástroje	13
Program transformační spolupráce.....	13
E. Platnost koncepce	14

A. Východiska a principy

Demokracie, právní stát a ochrana lidských práv představují neoddělitelné a vzájemně se posilující principy přispívající k zajištění lidské důstojnosti. Jejich podpora a zajištění patří mezi základní priority zahraniční politiky České republiky. Transformační spolupráce využívá specifické zkušenosti ČR s procesem společenské transformace a budováním demokracie. Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce ČR vychází z přesvědčení, že lidská práva jsou základem lidské důstojnosti, tvoří nutný předpoklad otevřených, inkluzivních a svobodných společností v celém světě, jsou univerzální a nedělitelná ve svém obsahu i územním rozsahu. Globální obrana lidské důstojnosti proto musí patřit k cílům politiky ČR.

Základními principy proaktivní lidskoprávní politiky České republiky jsou koherence, kredibilita a otevřenost. Neodmyslitelným východiskem podpory lidských práv a transformační spolupráce je dále dodržování mezinárodního práva a podpora mezinárodního trestního soudnictví. Česká republika je vázána většinou významných lidskoprávních smluv systému OSN a regionálních instrumentů (zejména Rady Evropy, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a Evropské unie) a svou politiku podpory lidských práv staví na principech v těchto smlouvách a závazcích obsažených. Lidská práva a transformační spolupráce jsou vedle rozvojové spolupráce a humanitární pomoci základními prvky lidské dimenze české zahraniční politiky. Česká republika prosazuje lidská práva ve vztazích s ostatními státy, v politice Evropské unie i v mezinárodních organizacích. Tím současně přispívá k bezpečnosti, stabilitě a udržitelnému rozvoji ve světě.

Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce vychází z humanitních principů českého politického myšlení představovaných např. J. A. Komenským či T. G. Masarykem, jakož i z nedávné historické zkušenosti, zejména s Pražským jarem 1968, disidentským hnutím představovaným zejména Chartou 77, nenásilným odporem vůči nedemokratickému režimu a zkušenosti společenského přechodu k demokracii, tržnímu hospodářství a integrace do struktur Evropské unie. Po roce 1989 zosobňovali tuto tradici zejména prezident Václav Havel a ministr zahraničních věcí Jiří Dienstbier. Tato politika se opírá o přesvědčení, že česká zkušenost v sobě zahrnuje kromě zcela jedinečných prvků také prvky obecnější, jejichž sdílením lze pomáhat ostatním členům mezinárodního společenství v jejich úsilí o zajištění důstojného a spravedlivého života jejich obyvatel. Proto Česká republika chce svoji zkušenost nabízet i ostatním. Je si však vědoma, že svoji zkušenost může sdílet pouze na základě otevřeného dialogu. Česká republika je připravena vést tento dialog, jak bilaterálně, tak i multilaterálně, jak s těmi, kteří se hlásí k principům liberální demokracie, tak i s těmi, kteří jdou jinou cestou, jak s vládami, tak s občanskou společností.

Česká republika má co nabídnout především demokratizujícím se společností, s nimiž může sdílet své zkušenosti s posilováním občanské participace a hledáním vhodné symbiózy trhu a demokracie, a to jak pozitivní, tak i ty negativní. Je nicméně připravena v otázce lidských práv a podpory demokracie spolupracovat se všemi společnostmi, zejména v tématech identifikovaných v této koncepci.

Cílevědomá činnost České republiky v této oblasti přispívá k posilování jejího dobrého jména, pověsti vyspělé, zodpovědné a solidární demokratické země, která si dokáže vzít poučení z vlastní minulosti, a je základem jejího příznivého obrazu v zahraničí a její mezinárodní prestiže.

Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce se nevylučuje se žádnou z dalších prioritních oblastí české zahraniční politiky, včetně bezpečnostní politiky či podpory exportu.

Česká republika usiluje o maximální možnou koherenci prioritních oblastí v rámci své zahraniční politiky.

B. Obecné cíle

Česká republika chce podporou lidských práv ve své zahraniční politice přispívat k zajištění důstojnějšího života, podporovat právní stát a co nejširší participaci obyvatel na správě věcí veřejných a vést globální dialog o lidských právech ústící do jejich lepšího naplňování. Lidská důstojnost rovněž přispívá k mezinárodní bezpečnosti, neboť zároveň zabraňuje nebo omezuje vznik bezpečnostních hrozeb, jako např. regionálních konfliktů, terorismu, neregulární migrace a zásadně přispívá k růstu prosperity.

Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce usiluje o efektivní fungování mezinárodních lidskoprávních orgánů a účinné působení ČR v nich, docílení větší provázanosti mezi aktivitami v české multilaterální a bilaterální diplomacii, transformační i rozvojové spolupráci, včetně naplňování cílů udržitelného rozvoje (Agenda 2030), a efektivní zapojení ČR v lidskoprávních aktivitách EU.

Cílem této politiky je upozorňovat na porušování lidských práv bez ohledu na to, kde k nim dochází, přinášet konkrétní řešení k zvyšování kvality života a aktivně se účastnit globálního dialogu o ochraně důstojného lidského života. Česká republika si je vědoma složitosti současného měnícího se světa, ve kterém neexistují jednoduchá řešení komplexních problémů. Podpora lidských práv a transformační spolupráce ČR musí být založena na výše zmíněných principech, její provádění však je dostatečně flexibilní, aby bylo možno v návaznosti na průběžné vyhodnocování praktických dopadů její implementace přizpůsobovat volbu vhodných nástrojů měnícím se okolnostem.

C. Priority

Tematické priority

Česká republika zakládá svoji podporu lidských práv a demokracie na principu nedělitelnosti práv občanských, politických, hospodářských, sociálních a kulturních. Všechna se podílejí na zajišťování důstojného života a odpírání jakéhokoli z nich představuje újmu na lidské důstojnosti. Jedním z úkolů politiky lidských práv a transformační spolupráce je pomoci překonávat historické, sociální, kulturní, náboženské a ideologické bariéry rovnosti, např. v postavení žen či nejruznějších zranitelných skupin. Princip rovnosti a nediskriminace proto patří mezi základní principy české zahraniční politiky a je současně její průřezovou prioritou.

V rámci podpory všech univerzálních mezinárodně uznaných lidských práv se Česká republika soustředí zejména, ale nikoli výlučně, na:

1. podporu mezinárodních lidskoprávních mechanismů a systematické zohledňování lidských práv (tzv. mainstreaming);
2. podporu občanské společnosti, včetně obránců lidských práv;
3. podporu svobody projevu a přístupu k informacím, včetně svobody médií,
4. podporu rovné a co nejširší politické a veřejné participace;
5. podporu budování institucí právního státu;
6. podporu rovnosti a nediskriminace;
7. podporu lidských práv v tématech spojených se zaměstnaností a životním prostředím;

Priorita č. 1: Podpora mezinárodních lidskoprávních mechanismů a systematické zohledňování lidských práv (tzv. mainstreaming)

Česká republika staví svou politiku podpory lidských práv a demokracie na existujících mezinárodních závazcích, které vytvářejí univerzální rámec pro ochranu všech mezinárodně uznaných lidských práv. Důraz na naplňování závazků, které státy dobrovolně přijaly, je cestou vedoucí k opravdovému zlepšení ochrany lidských práv ve světě. Jinými slovy, nejenom ratifikace mezinárodních lidskoprávních úmluv a přístup k nim, ale také důsledné plnění závazků z nich vyplývajících, věcná a otevřená spolupráce s mezinárodními monitorovacími mechanismy a naplňování jejich doporučení vypovídají o vůli státu chránit lidská práva a respektovat principy demokracie a právního státu.

Cílem aktivní lidskoprávní politiky České republiky je účinné prosazování národních prioritních témat v mezinárodních organizacích a orgánech činných na poli lidských práv a zachování pozice ČR jako respektovaného státu, který je aktivně zapojen do lidskoprávní politiky relevantních mezinárodních organizací a je konzultován při projednávání důležitých rozhodnutí těchto mechanismů.

V rámci OSN je cílem České republiky konzistentně a aktivně působit v Radě pro lidská práva (RLP) a ve Valném shromáždění, zejména v jeho 3. výboru. ČR je proto odhodlána opakovaně kandidovat do RLP. Na těchto fórech ČR podporuje zejména:

- a) včasné a adekvátní reakce RLP na aktuální lidskoprávní situace v rámci jejího mandátu;
- b) co nejširší naplňování mezinárodněprávních závazků v oblasti lidských práv;
- c) činnost Úřadu Vysokého komisaře pro lidská práva (OHCHR), zvláštních procedur a smluvních výborů, a současně hájit jejich nezávislost, nestrannost a efektivní fungování, včetně aspektu jejich udržitelného financování;
- d) mechanismus Univerzálního periodického přezkumu (UPR); implementaci přijatých dobrovolných závazků a aktivní zapojení občanské společnosti do jednání UPR;
- e) rozšíření počtu smluvních stran hlavních lidskoprávních úmluv OSN a také Římského statutu Mezinárodního trestního soudu.

V rámci regionálních lidskoprávních organizací je cílem ČR aktivně oponovat pokusům o omezení mandátu a nezávislosti lidskoprávních kontrolních mechanismů a autonomních institucí (autonomní instituce OBSE, zejména ODIHR a Představitel pro svobodu médií, volební pozorovatelské mise OBSE/ODIHR atd.) a podporovat otevřený dialog a spolupráci členských států s těmito mechanismy a institucemi (mj. s Evropským výborem proti mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání a s Benátskou komisí). Zvláštní pozornost ČR věnuje reformě Evropského soudu pro lidská práva, která by měla přispět ke zvýšení efektivity soudu, ulehčit jeho administrativní zátěži a přispívat k dlouhodobému snížení počtu nedořešených stížností. Česká republika podporuje přistoupení Evropské unie k Evropské úmluvě o lidských právech, které zaručí externí kontrolu nad právními akty EU s dopadem na lidská práva.

V rámci EU Česká republika podporuje a vybízí Vysokého představitele EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a místopředsedu Evropské komise, Evropskou službu pro vnější činnost a zvláštního představitele EU pro lidská práva k promítání témat lidských práv a demokracie do mezinárodních jednání jménem Unie a jejích členských států.

Česká republika v rámci EU bude zejména:

- a) vnášet hlediska lidských práv a transformace průřezově do vnějších vztahů EU, zejména do politiky bezpečnostní, rozvojové, obchodní a některých dílčích politik, např. Východního partnerství, podporovat začleňování lidskoprávních a suspenzivních doložek do mezinárodních smluv sjednávaných EU se třetími státy;
- b) usilovat o lepší provázanost politiky podpory lidských práv a demokracie s využíváním příslušných finančních nástrojů EU, zejména Evropského nástroje pro demokracii a lidská práva (EIDHR), ale i dalších finančních nástrojů jako jsou Evropský nástroj pro sousedskou politiku (ENI), Nástroj pro rozvojovou spolupráci (DCI) či Nástroj pro předvstupní pomoc (IPA);
- c) podporovat vytvoření a důsledné plnění Akčního plánu EU k lidským právům a demokracii a vodítek k jednotlivým lidskoprávním tématům, jakož i lidskoprávních strategií k třetím zemím.

Priorita č. 2: Podpora občanské společnosti, včetně obránců lidských práv

Občanská společnost představuje z pohledu České republiky hlavního nositele prodemokratických změn a záruku jejich udržitelnosti. Svobodně působící občanská společnost, interakce nestátních, na státu nezávislých organizací, a zajištění svobody sdružování a dalších lidských práv a svobod tvoří jeden ze základů fungujícího demokratického systému.

Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce si klade za cíl posilovat občanskou společnost, její emancipaci a schopnost efektivně a fundovaně vstupovat do politických a společenských procesů. Občanská společnost přispívá k posilování demokratické kultury, podílí se na prosazování zájmů sociálních skupin a ve společnosti obecně plní kontrolní roli dodržování lidských práv a principů právního státu. Česká republika se dále soustředí na vzdělávání a výchovu mládeže k aktivnímu občanství, kritickému přístupu k informacím a schopnosti formulovat a prezentovat názory.

Česká republika chápe občanskou společnost široce, nejedná se pouze o nevládní organizace, ale také například o zaměstnanecké organizace, „grassroot“ aktivity a nejrůznější občanské iniciativy a hnutí. Součástí občanské společnosti jsou rovněž aktivisté, novináři, bloggeři, občanskí žurnalisté, právníci, umělci, spisovatelé, ale také běžní členové místních komunit. Jednotlivci a organizace, kteří používají nebo propagují užití násilí, nebo hlásají nenávisť vůči určité skupině osob, ovšem do této kategorie v rámci této koncepce přirozeně nespádají.

Jedním z cílů politiky podpory lidských práv je podpora obránců lidských práv, tj. organizací nebo jednotlivců, kteří vystupují na obranu lidských práv, svých i práv druhých. Zvláštní pozornost je přitom věnována obráncům lidských práv, které mohou čelit zvláštním formám persekuce. Česká republika těmto často pronásledovaným a zavražďovaným aktivistům poskytne pomoc a podporu. Při podpoře obránců lidských práv se ČR hlásí k vodítkům EU týkajícím se ochránců lidských práv. Dalším cílem podpory občanské společnosti a obránců lidských práv je přispět k tomu, aby probíhající či možné budoucí změny v těchto společnostech byly změnami vedoucími k dodržování lidských práv a důstojnějšímu životu.

Česká republika bude zejména:

- a) aktivně se podílet na práci mechanismů na podporu občanské společnosti a obránců lidských práv, zejména na činnosti zvláštního zpravodaje OSN na toto téma, přispívat k tvorbě a schválení tematických rezolucí OSN se širokou podporou a prosazovat co nejširší zapojení zástupců občanské společnosti do práce mezinárodních organizací;

- b) podporovat propojování politické a programové roviny podpory občanské společnosti, ať už prostřednictvím agentur a orgánů OSN (OHCHR, UNDP, UNDEF atd.) či regionálních instrumentů EU (zejména EIDHR, dále DCI, ENI, IPA a mimorozpočtového EDF);
- c) v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU podporovat rozvíjení kontaktů s občanskou společností ve třetích zemích, současně se aktivně podílet na naplňování vodítek EU k obráncům lidských práv, včetně dalšího rozpracování tématu „shelter cities“;
- d) bilaterálně udržovat kontakty s občanskou společností a obránci lidských práv ve třetích zemích, poskytovat jim pomoc a podporu včetně aktivního monitorování soudních procesů vůči obráncům lidských práv, v bilaterálních kontaktech upozorňovat na případy perzekuovaných obránců lidských práv, identifikovat možné projekty pro posílení občanské společnosti a aktivně využívat Program transformační spolupráce k umožnění realizace těchto projektů.

Priorita č. 3: Podpora svobody projevu a přístupu k informacím, včetně svobody médií

Svoboda myšlení a projevu jsou nezbytným předpokladem lidské důstojnosti a základem demokracie, právního státu a účasti na veřejném rozhodování. Česká republika proto podporuje svobodu projevu a přístup k informacím vedoucí k naplnění široké škály ostatních lidských práv a svobod, jako např. svobody shromažďování a sdružování, svobody myšlení, svědomí a náboženského vyznání, práva na vzdělání a dalších souvisejících práv.

Politika lidských práv a transformační spolupráce podporuje svobodu, pluralitu a nezávislost médií, včetně internetu, která zajišťují přístup k informacím a názorům, umožňují veřejnou debatu a zaručují informované rozhodování o věcech veřejného zájmu. Média jsou základním prostředkem pro zajištění otevřenosti a odpovědnosti ve veřejné správě a veřejném životě. Média mají požívat zákonné ochrany před neoprávněným zasahováním do obsahu, omezení jejich práce je možné pouze zákonem a v souladu s mezinárodními standardy, při zaručení možnosti jeho nezávislého přezkoumání. Částečné či úplné podřízení médií státu či zájmům politických a ekonomických skupin má vážné negativní důsledky pro celkový stav svobody projevu a kvality veřejného rozhodování.

Česká republika bude zejména:

- a) podporovat činnost zvláštních mechanismů OSN (zejména zvláštního zpravodaje OSN pro ochranu práva na svobodu názoru a svobodu projevu), podílet se na přípravě a schválení tematických rezolucí mezinárodních organizací, stavět se proti pokusům omezit práva na svobodu projevu a názoru např. ve vztahu těchto svobod k náboženské nesnášenlivosti (tzv. hanobení náboženství), jakož i podporovat iniciativy vedoucí k potírání nenávistných projevů (tzv. hate speech);
- b) v mezinárodních organizacích i v bilaterálních kontaktech aktivně upozorňovat na případy perzekuovaných novinářů, prostřednictvím sítě ZÚ ČR monitorovat případy pronásledovaných novinářů a v případě nutnosti jim poskytovat pomoc prostřednictvím vhodných nástrojů, mimo jiné např. zvláštní internetové Platformy Rady Evropy;
- c) v regionálním kontextu podporovat mandát a činnost Představitele OBSE pro svobodu médií;

- d) v rámci EU se aktivně podílet na naplňování vodítek ke svobodě projevu online i offline;
- e) v rámci své bilaterální činnosti podporovat prostřednictvím Programu transformační spolupráce projekty zaměřené na svobodu, pluralitu a nezávislost médií, vzdělávání novinářů a zařazování lidskoprávní tematiky do obsahu těchto médií.

Priorita č. 4: Podpora rovné politické a veřejné participace

Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce podporuje zapojování občanů do veřejného rozhodování na mnoha úrovních (místní, regionální, státní). Aktivní účast informovaných obyvatel přispívá ke kvalitě správy veřejných záležitostí. Česká republika podporuje odstranění všech přímých i nepřímých bariér, které brání svobodné účasti na veřejném a politickém životě.

Volba vhodného nástroje politické participace musí respektovat lokální podmínky. Jedním z důležitých nástrojů pro účast na veřejném životě jsou periodicky organizované svobodné, všeobecné a rovné volby umožňující tajné hlasování. Česká republika podporuje odstranění všech překážek omezujících nejen aktivní, ale také pasivní volební právo. Podpora demokratických volebních procesů je vhodnou formou podpory lidských práv a transformace. Možnost podílet se na správě věcí veřejných musí být chráněna během celého volebního cyklu, nejen v době konání voleb.

Česká republika bude zejména:

- a) nadále hlavním předkladatelem rezoluce OSN na téma rovné politické a veřejné participace, v této oblasti bude aktivně spolupracovat s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro lidská práva a na téma rovné politické a veřejné participace bude v rámci OSN organizovat doprovodné akce;
- b) podporovat volební asistenční a pozorovatelské mise EU, OBSE a příp. dalších relevantních mezinárodních organizací, vysílat své občany do těchto misí a promítat doporučení obsažená v závěrečných zprávách těchto misí do multilaterální i bilaterální politiky vůči dané zemi;
- c) prostřednictvím projektů Programu transformační spolupráce podporovat spolupráci státní správy, místní a regionální samosprávy se subjekty občanské společnosti, zástupci tzv. zranitelných skupin a dalšími relevantními subjekty, včetně aktivizace mladých lidí a jejich zapojování do komunitních a společenských aktivit, vzdělávání a výchovy k aktivnímu občanství, jakož i zvyšování zapojení žen, stejně jako vyloučených a znevýhodněných skupin na rozhodovacích procesech;
- d) podporovat právo občanů vyjadřovat se k navrhovaným zákonným opatřením, právo na svobodný přístup k informacím a právo sdružovat se do zájmových spolků, včetně nevládních, zaměstnaneckých a dalších organizací a politických stran.

Priorita č. 5: Podpora budování institucí právního státu

Jedním z předpokladů široké politické a veřejné participace je existence institucí právního státu. Právní stát je rámcem, který umožňuje občanům požívat práv a svobod a domáhat se účinné nápravy v případě jejich porušení. Právní stát je charakteristický rovností všech před zákonem. Právní stát vylučuje neopodstatněné zasahování státu do života občanů, předpokládá nezávislý a nestranný systém soudnictví a existenci dalších institucí na ochranu

lidských práv, např. úřad ombudsmana, zaručuje právo na vlastnictví a vymezuje zákonná omezení tohoto práva ve veřejném zájmu a za náhradu.

Právní stát a řádná správa veřejných záležitostí spočívá v oddělení a vzájemné kontrole moci zákonodárné, výkonné a soudní. Právní stát rovněž předpokládá existenci mechanismů prevence zneužití moci, nesystémového politického či ekonomického vlivu a korupce, jakož i mechanismů odhalování, trestání a nápravy těchto jevů. Přenášení pravomocí volených orgánů na patřičnou úroveň se přitom děje v zájmu kontroly občanů nad výkonem správy a v zájmu efektivity. Stav právního státu a správy veřejných záležitostí je důležitým měřítkem legitimacy státu. Česká republika vychází z předpokladu souvislosti lidských práv, právního státu, dobrého vládnutí a demokracie, přičemž si je vědoma, že univerzální a beze zbytku přenositelný demokratický model neexistuje.

Česká republika bude zejména:

- a) v relevantních mezinárodních organizacích a jejich orgánech podporovat rovnost všech před zákonem a princip právní jistoty, nezávislé a nestranné soudnictví, existenci soudního přezkumu a právo každého jedince na spravedlivý proces;
- b) podporovat důsledné zajištění odpovědnosti za porušování lidských práv na národní, regionální i mezinárodní úrovni, jakožto nedílné součásti systému jejich ochrany;
- c) podporovat aktivity namířené proti mučení a jinému krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení v systému soudnictví ze strany represivních složek i mimo něj, včetně ratifikace příslušných mezinárodních nástrojů, přístupu k nim a jejich naplňování;
- d) prostřednictvím projevů EU i bilaterálně se vyjadřovat k případům závažného zneužívání moci, zásahů do nezávislosti a nestrannosti soudnictví, porušování práva na spravedlivý proces, jakož i mučení a jiného krutého, nelidského a ponižujícího zacházení, a vyzývat k nápravě;
- e) prostřednictvím projektů Programu transformační spolupráce podporovat budování institucí na ochranu lidských práv, nezávislých soudů, bezpečnostních složek a dalších orgánů, jakož i mechanismů jejich kontroly, včetně jejich výcviku v otázkách lidských práv a právního státu.

Priorita č. 6: Podpora rovnosti a nediskriminace

Zásada rovnosti a nediskriminace předpokládá, že ničí práva nesmí být krácena zejména kvůli pohlaví, rase, barvě pleti, etnickému nebo sociálnímu původu, genetickým rysům, jazyku, náboženskému vyznání nebo přesvědčení, politickým názorům či jakýchkoli jiným názorům, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotnímu postižení, věku nebo sexuální orientaci a že příslušníci menšin mají zajištěnou rovnou účast na veřejném životě. Demokracie je vládou většiny, ovšem při zajištění rovných práv a svobod pro všechny, včetně příslušníků menšin a tzv. zranitelných skupin. Úkolem politiky podpory lidských práv a transformační spolupráce je mimo jiné pomoci překonávat historické, sociální, kulturní, náboženské a ideologické bariéry rovnosti, a přispívat tak k důstojnému životu všech bez rozdílu.

ČR se zaměří na ochranu náboženských menšin. V oblasti rovnosti mužů a žen se rovněž bude prioritně věnovat tématu ekonomické samostatnosti žen a jejich zapojení do veřejného života. Zásadním tématem z pohledu České republiky jsou aktivity namířené proti násilí na ženách a dívkách, mj. i v ozbrojených konfliktech.

Česká republika bude zejména:

- a) v mezinárodních organizacích podporovat rovné příležitosti mužů a žen, ekonomickou samostatnost žen a jejich participaci na veřejném životě, na jednáních OSN aktivně vystupovat proti násilí na ženách a dívkách, včetně používání sexuálního násilí v ozbrojených konfliktech. V tomto ohledu ČR podporuje činnost *United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN WOMEN)* a přispívá k naplňování vodítek EU k násilí na ženách a dívkách a boji proti všem formám jejich diskriminace;
- b) vystupovat proti diskriminaci a podporovat průřezové promítání rovnosti do dalších politik, včetně vytvoření tematických vodítek EU k anti-diskriminaci ve vnějších vztazích a implementace již existujících vodítek EU (tj. vodítka k podpoře a ochraně svobody náboženství a vyznání; vodítka k právům lesbických žen, homosexuálů, bisexuálů, transsexuálů a intersexuálů);
- c) vyjadřovat se k závažným případům diskriminace v rámci bilaterálních kontaktů a podporovat ochranu lidských práv spojených s rovností a nediskriminací, včetně ochrany náboženských menšin prostřednictvím projektů Programu transformační spolupráce.

Priorita č. 7: Podpora lidských práv v tématech spojených se zaměstnaností a životním prostředím

Při vědomí nedělitelnosti lidských práv se Česká republika zaměří na témata ochrany lidských práv v oblasti zaměstnanosti a životního prostředí. Mezi důležitá témata v oblasti zaměstnanosti se řadí působení obchodních společností a nadnárodních korporací, společenská odpovědnost firem, pracovní-právní ochrana a zajištění sociálních práv pracovníků. Česká republika se dále bude věnovat implementaci řídicích principů OSN k podnikání a lidským právům. V oblasti životního prostředí Česká republika podporuje život všech lidí v podmínkách bezpečného, čistého, zdravého a udržitelného životního prostředí. Zaměří se přitom na standardy spojené s nakládáním s přírodními zdroji, odpady a s dopady klimatických změn. Cílem ČR je přinášet nová témata a hledat jejich průsečíky se současnými standardy ochrany lidských práv.

Česká republika bude zejména:

- a) prostřednictvím Mezinárodní organizace práce (ILO) a jiných mezinárodních organizací poukazovat na závažné případy porušování pracovních standardů, zařazovat otázky práv pracovníků do lidskoprávních dialogů EU s třetími zeměmi a výzvy k ratifikaci a dodržování relevantních úmluv ILO, včetně důrazu na právo na svobodné sdružování v nezávislých a svobodných zaměstnaneckých organizacích v rámci dialogu s třetími zeměmi;
- b) v rámci mezinárodních jednání o omezování dopadů lidské činnosti na globální klima, prostřednictvím Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (UNFCCC) a dalších fór podporovat život všech lidí v podmínkách příznivého životního prostředí, včasný přístup k úplným informacím o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů;
- c) zaměřovat se na výše uvedená témata v bilaterálních kontaktech a podporovat ochranu lidských práv spojených s pracovními podmínkami a životním prostředím prostřednictvím projektů Programu transformační spolupráce.

Teritoriální priority

Teritoriální priority politiky podpory lidských práv a transformační spolupráce vycházejí z koncepce zahraniční politiky České republiky. V rámci mezinárodních fór ČR rovněž věnuje zvláštní pozornost těm zemím, ke kterým Rada OSN pro lidská práva přijímá specifické rezoluce, případně k nim jmenovala zvláštního zpravodaje s geografickým mandátem. Bilaterální priority jsou podrobněji definovány ve strategiích vztahů ČR k jednotlivým regionům světa. V rámci Programu transformační spolupráce nabízí ČR svou zkušenost zejména zemím, které jsou jí kulturně, geograficky, historicky, nebo jinak blízké. Prioritně se proto soustředí na spolupráci s partnery ve východní Evropě a na západním Balkáně. V opodstatněných případech se mohou projekty Programu transformační spolupráce uskutečňovat i v jiných teritoriích. Česká republika bude seznam prioritních programových zemí transformační spolupráce každoročně aktualizovat, pokud si to situace vyžádá.

Vnitrostátní priority

Sebereflexe vlastního stavu ochrany lidských práv a zajištění koherence s ostatními politikami je nutným předpokladem k věrohodné podpoře lidských práv ve světě. Česká republika proto staví svou podporu lidských práv a transformační spolupráce na principech otevřenosti a kredibility, přičemž si je vždy vědoma svých vlastních závazků, včetně těch dobrovolných.

ČR neváhá podrobit stav dodržování lidských práv na svém území externí kontrole, a to včetně implementace rozhodnutí mezinárodních soudů. Česká republika podstupuje pravidelné monitorování smluvními výbory OSN, zvláštním mechanismům RLP vydala již v roce 2000 stálé pozvání. Nadále bude otevřeně komunikovat se smluvními výbory OSN a dalšími lidskoprávními mechanismy a včas jim zasílat požadované informace. Česká republika je vždy připravena zvážit doporučení ke zlepšení ochrany lidských práv předložená v rámci Univerzálního periodického přezkumu a transparentně plnit přijatá doporučení.

ČR průběžně vyhodnocuje možnosti stát se smluvní stranou stávajících i nových úmluv OSN, regionálních instrumentů, závazků a protokolů ke smlouvám. Česká republika podepsala a v současné době projednává ratifikaci Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte, kterým se zakládá postup předkládání oznámení. ČR dokončuje vnitrostátní proces za účelem ratifikace Úmluvy Rady Evropy o ochraně dětí před sexuálním zneužíváním a sexuálním vykořisťováním. ČR rovněž podepsala a do budoucna se předpokládá předložení návrhu na ratifikaci Úmluvy Rady Evropy proti obchodování s lidskými orgány. Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidskými bytostmi bude v nejbližší době předložena vládě k podpisu a ratifikaci. ČR dále připravuje podpis Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (tzv. Istanbulská úmluva). Zvažována je také ratifikace Opčního protokolu k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením a možnost stát se smluvní stranou Mezinárodní úmluvy o ochraně všech osob před nuceným zmizením.

V rámci koherence politiky podpory lidských práv a transformační spolupráce MZV usiluje o provázání s vnitrostátními politikami prostřednictvím intenzivního dialogu s relevantními orgány státní správy, především s ministrem zodpovědným za oblast lidských práv a aktivně se zapojuje do práce poradních orgánů vlády (Rada vlády pro lidská práva, Rada vlády pro národnostní menšiny, Rada vlády pro záležitosti romské menšiny atd.). Ke koherenci politiky podpory lidských práv a transformační spolupráce s rozvojovou spoluprací významně přispívá Koncepce pro zahraniční rozvojovou spolupráci ČR na období 2010-2017, která řadí demokracii, lidská práva a společenskou transformaci mezi své sektorové priority, a Strategie mnohostranné zahraniční rozvojové spolupráce na období 2013-2017, kde podpora lidských práv a demokracie rovněž tvoří jednu z tematických priorit. Součástí této sebereflexe je i

kontinuální dialog s českou veřejností, včetně nevládních organizací, a hledání jejich podpory v lidskoprávních otázkách. Vnitrostátní diskuse přispívá k reflexi priorit ČR v oblasti politiky podpory lidských práv a ke společenskému konsenzu nad jejími hlavními zásadami.

D. Nástroje

Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce se uplatňuje ve standardních postupech a krocích zahraniční politiky, v působení České republiky v mezinárodních organizacích, v rámci EU, jakož i ve dvoustranných vztazích. ČR navíc využívá možnosti poskytovat praktickou podporu prostřednictvím Programu transformační spolupráce. Významným nástrojem na podporu lidských práv a transformace v širokém sociálně-ekonomickém smyslu je zahraniční rozvojová spolupráce, která s politikou podpory lidských práv a transformační spolupráce sdílí mnohé cíle a je s ní vzájemně provázaná.

Mnohostranné nástroje

Česká republika dlouhodobě usiluje o mezinárodní uspořádání, kde budou problémy řešeny multilaterálně a které bude efektivní, stabilní a současně spravedlivé. Česká republika proto aktivně využívá své členství v mezinárodních organizacích k prosazování své politiky podpory lidských práv a demokracie.

Jedním z nejdůležitějších nástrojů je členství ČR v hlavním voleném lidskoprávním orgánu OSN, Radě pro lidská práva. Aktuálně se ČR uchází o členství v RLP na období 2019-21. Hodlá rovněž usilovat o zvolení do Správní rady ILO na období 2017-2020. V rámci OSN Česká republika aktivně usiluje o rozumný konsenzus nad lidskoprávními rezolucemi napříč geografickými skupinami s důrazem na témata identifikovaná jako priority v rámci této koncepce. Vyvíjí tlak na organizace, aby se zabývaly porušováním lidských práv, a na státy, aby přijaly zodpovědnost za jejich porušování a implementovaly přijaté závazky. ČR se také zapojuje do globálního dialogu o lidských právech, který pomůže lepšímu naplňování univerzálních, mezinárodně uznaných normativních zásad a bude veden napříč politickým, kulturním a sociálním spektrem.

Česká republika podporuje kontrolní mechanismy regionálních organizací, včetně Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva, a zejména v rámci Rady Evropy aktivně participuje na tvorbě závazných lidskoprávních instrumentů. V rámci OBSE podporuje především její autonomní instituce a polní mise. V rámci EU Česká republika podporuje silný mandát představitelů EU působících v oblasti vnějších vztahů pro jejich mezinárodní jednání v tématech lidských práv a demokracie. ČR přispívá k naplňování Akčního plánu, lidskoprávních tematických vodítek a strategií k jednotlivým zemím. Podílí se rovněž na vytváření společných stanovisek k lidskoprávním tématům, aktivně vystupuje v rámci pracovní skupiny Rady EU k lidským právům a Politického a bezpečnostního výboru EU a podporuje adekvátní využívání nástrojů EU pro podporu demokracie. Dále se ČR zasazuje o projednávání důležitých lidskoprávních otázek na zasedáních Rady pro zahraniční věci. ČR je aktivním pozorovatelem lidskoprávních dialogů EU. ČR rovněž podporuje začleňování lidskoprávních témat do jednání meziregionálních fór.

Česká republika podporuje mezinárodní organizace formou finančních příspěvků, ale také personálně, sekondováním národních expertů a předkládáním kandidatur do expertních i mezivládních orgánů. Česká republika rovněž podporuje vyšší zastoupení svých občanů v sekretariátech mezinárodních organizací a v Evropské službě pro vnější činnost, zejména na postech spojených s podporou lidských práv a demokracie.

Bilaterální nástroje

Česká republika důsledně zahrnuje lidská práva do dvoustranných vztahů, které jsou podrobněji definovány ve strategiích vztahů k jednotlivým regionům světa. ČR vede lidskoprávní konzultace jak s podobně smýšlejícími státy, tak se státy mimo tento okruh za účelem navazování spolupráce a získávání spojenců napříč regiony, zahrnuje lidskoprávní témata do politických kontaktů mezi svými ZÚ a partnerskými státy a aktivně využívá Program transformační spolupráce pro posílení povědomí o lidských právech a konkrétních prioritách ČR.

Zastupitelské úřady se podílejí na politice podpory lidských práv a transformační spolupráce a poskytují poznatky a analýzy pro informovaná rozhodnutí, jakož i zpětnou vazbu, např. včetně doporučení výběru tematických priorit vhodných pro jednotlivé země. Vůči místní veřejné správě a aktérům místní občanské společnosti vystupují ZÚ otevřeně a aktivně, udržují kontakt s obránci lidských práv a využívají dostupných prostředků pro jejich podporu. ZÚ přispívají k naplňování lidskoprávních strategií EU k jednotlivým zemím, zapojují se do místních pracovních skupin EU pro lidská práva (HRWG) a do donorské koordinace v místě svého působení. V zemích, ve kterých se uskutečňují projekty na podporu lidských práv a transformační spolupráce, se zastupitelské úřady podílejí na jejich monitorování a vyhodnocování.

Zastupitelské úřady mimo jiné:

- a) zařazují lidskoprávních témata do politických konzultací a pravidelných setkání s vládou, poslanci a místní veřejnou správou v zemi svého působení;
- b) spolupracují s Delegacemi EU, dalšími členskými státy EU a podobně smýšlejícími zeměmi pro zvýšení účinku lidskoprávních konzultací;
- c) připravují podklady pro lidskoprávní rezoluce, Univerzální periodický přezkum, dialogy, pracovní skupiny, zvláštní zmocněnce a představitelé relevantních organizací;
- d) sbírají a vyhodnocují relevantní lidskoprávní informace o lokální situaci a navrhují reakce ČR na případy porušování lidských práv;
- e) udržují vztah s občanskou společností, obránci lidských práv a mezinárodními organizacemi působícími v dané zemi;
- f) poskytují podporu probíhajícím či plánovaným projektům Programu transformační spolupráce na podporu lidských práv a demokracie;
- g) podílejí se na veřejné diplomacii v lidskoprávních tématech v zemi svého působení.

Program transformační spolupráce

Program transformační spolupráce poskytuje ČR možnost propojovat politickou a programovou rovinu lidskoprávní aktivity. Česká republika proto bude dále Program transformační spolupráce aktivně využívat jako jeden z hlavních nástrojů své politiky v oblasti lidských práv a podpory demokracie.

Úkolem programu je vybírat, řídit a financovat projekty a aktivity na podporu lidských práv a transformace v souladu s cíli a prioritami uvedenými v této koncepci. Obsahem projektů je vzdělávání, šíření informací a sdílení české zkušenosti se společenskou transformací, případně jiné formy pomoci a podpory ohroženým obráncům lidských práv či obecněji zástupcům občanské společnosti. Program je budován na principu partnerství a spolupráce s občanskou

společností, nevládními organizacemi, místní veřejnou správou, médií či vzdělávacími organizacemi. Forma a náplň projektů vždy reflektuje místní podmínky a specifické potřeby v přijímající/cílové zemi.

Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce je řízena a financována Ministerstvem zahraničních věcí České republiky. Přidělené finanční prostředky jsou uvolňovány v souladu s platnými zákony, pravidly pro poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy a vnitřními předpisy ministerstva, dle postupů kompatibilních se systémem zahraniční rozvojové spolupráce.

Ministerstvo zahraničních věcí podporuje spolufinancování projektů nestátních neziskových organizací ze zdrojů vlád partnerských zemí, evropských či mezinárodních institucí a zahraničních nevládních organizací. Zejména spolupráce v rámci Evropské unie je z hlediska účinnosti politiky podpory lidských práv a transformační spolupráce žádoucí.

Podpora lidských práv a transformační spolupráce v přijímajících zemích probíhá formou aktivit a projektů založených na dvoustranném či mnohostranném základě. Projekty jsou vybírány každoročně v dotačních výběrových řízeních dle příslušných zásad stanovených vládou. Projekty mohou být roční i víceleté, což dává možnost věnovat se komplexnějším problémům a dosáhnout přitom dlouhodobě udržitelných výsledků. V některých případech jsou projekty či jednorázové aktivity realizovány přímo Ministerstvem zahraničních věcí ČR, resp. zastupitelskými úřady v cílových zemích v přímé spolupráci s místními subjekty. Postupy transformační spolupráce jsou podrobně popsány v příloze této koncepce.

E. Platnost koncepce

Vzhledem k provázanosti této koncepce s Koncepcí zahraniční politiky ČR není její platnost časově omezena, přičemž po pěti letech bude posouzena nutnost její aktualizace či revize.